

NETEKOME PROFESORIAUS ALANO DUNDESO (1934–2005)

Profesorius Alanas Dundesas
Deborah Stalford nuotrauka

Pasaulio folkloristų bendruomenė ši pavasarį patyrė itin skaudžią netektį. Kovo 30-os dienos popietę, vadovaudamas folkloro teorijos seminarui, Kalifornijos universiteto auditorijoje sukniubo profesorius Alanas Dundesas (*Alan Dundes*). Jam buvo suėję septyniasdešimt.

Profesorius A. Dundesas mirė taip, kaip ir gyveno, – apsuptas mylimų ir mėgstamų studentų, būdamas vienas pačių populiariausių profesorių, niekuomet nestokojęs nei laiko, nei idėjų, nei išmintingų patarimų bendraudamas su jaunimu. Daugiau kaip keturiasdešimt metų jis dėstė Kalifornijos universitete Berklyje; pradėjęs jame dirbti 1963 m., nuo tada nesitraukė iš pedagoginio darbo. Kolegų liudijimu, per daugelį vaisingo ir aktyvaus darbo dešimtmečių profesorius A. Dundesas ne tik tai iš es-

mės sukūrė šiuolaikinių teorinių folkloro tyrinėjimų sritį, bet ir pats išugdė daug garsių nūdienos folkloristikos autoritetų. „Kiekvienas, kam teko laimė klausytis jo paskaitų ir pranešimų, visada saugos tą neprilygstamą dvasinę patirtį“, – tikinama daugybėje užuojautos laiškų ir žinučių, atsiųstų į interneto forumą profesoriui A. Dundesui atminti.

Jau keletą dešimtmečių profesorius A. Dundesas buvo ne tik vienas įtakingiausių ir žinomiausių pasaulio folkloristų, bet ir vienas išpūdingiausių mąstytojų. Jo interesai aprėpė kone viską: jį domino įvairios pasaulio kultūros, visokeriopos materialinės ir dvasinės kultūros apraiškos, įskaitant literatūrą, žodinę tradiciją, meną, papročius, kalbą, žaidimus ir t. t. Jis niekada neapsiribojo viena siaura sritimi, o labiausiai mėgo „provokuoti ir interpretuoti“.

A. Dundesas nuoširdžiai žavėjosi sąmoju, humoru ir įstabiu kūrybingumu, kuriuos regėjo folklore. Pastarąjį jis suvokė kur kas plačiau nei daugelis žmonių. Jam

folkloras buvo ne vien prietariai, ritualai, mitai ir pasakos. Nors visa tai jis tyrinėjo ir parengė fundamentalių šių dalykų studijų, ne mažiau jį domino ir šiuolaikinės komunikacijos lobiai: piešiniai, filmukai, sąmojingi eilėraštkai, pokštai, užrašai ant marškinėlių ir t. t. Šiam nepaprastai gyvo ir skvarbaus proto žmogui rūpėjo išvelgti už įvairiausių reiškinių slypinčias giliausias prasmes. Remdamasis Z. Freudo teorija, A. Dundesas gilinosi į daugybę dalykų, pradedant pasakomis bei Šventuoju Raštu ir baigiant futbolu.

Profesoriaus A. Dundeso nuopelnai folkloro teorijai didžiuliai. Jo plunksnai priklauso daugiau kaip 250 mokslinių straipsnių bei geras tuzinas knygų. Drauge su bendraautoriais profesorius parengė, išleido bei redagavo dar daugiau kaip dvidešimt knygų, tarp kurių yra ir 1965 m. pirmąkart pasirodžiusi „Folkloro studija“, iš viso sulaukusi net 26 pakartotinių leidimų. Pereitais metais A. Dundesas buvo ėmęsis dar vieno epochinio darbo: Londono „Routledge“ leidykla išleido jo parengtą keturių tomų leidinį *Critical Concepts in Literary and Cultural Studies* (Kritinės literatūros ir kultūros tyrinėjimų koncepcijos) – savotišką folkloro srities mini biblioteką. Pasak paties rengėjo, šis leidinys nužymi folkloristikos mokslo gaires, ir kiekvienas, perskaitęs tuos keturis tomus, tikrai suvoksias, kas yra folkloras.

Būtų galima ilgai vardyti profesoriaus A. Dundeso mokslinius laipsnius, garbingus titulus ir pelnytus apdovanojimus. Jis buvo pirmasis folkloristas, išrinktas Amerikos meno ir mokslo akademijos nariu 2001 m. O 1993 m. A. Dundesas laimėjo tarptautinę Pitré premiją už viso gyvenimo nuopelnus folkloristikos mokslui. 1994 m. jam buvo suteiktas nusipelnusio Kalifornijos universiteto dėstytojo vardas, kuriuo jis labai didžiavosi. Tačiau bene geriausiai nepaprastą jo, kaip dėstytojo, populiarumą liudija vienas išskirtinis įvykis: kažkas iš septintojo dešimtmečio A. Dundeso studentų 2000 m. anonimiškai atsiuntė profesoriui vieno milijono JAV dolerių vertės čekį. Tuos pinigus jis panaudojo folkloristikos profesoriaus vietai Kalifornijos universitete įsteigti.

Turbūt geriausiai A. Dundesą apibūdintų nepaprastas žinių troškimas, ieškotojo bei atradėjo aistra, asmenybės žavesys ir neprilygstamas humoro jausmas. Pasak ištikimos jo gyvenimo bendražygės, draugės ir padėjėjos, žmonos Carolyn, A. Dundeso gyvenimo esmė bei didžiausias pomėgis buvęs „darbas ir dar kartą darbas“. Jis turėjęs dar gausybę planų ir sumanymų, ketinęs dėstyti ne vieną kursą studentams. Jis mokėjęs džiaugtis gyvenimu pats bei džiuginęs kitus. Savo mokinius bei artimuosius profesorius raginęs „išmokti mėgautis dabarties akimirka, atrasti džiaugsmo dabar, užuot amžinai nerimavus dėl rytojaus“, kuris galės ir neišaušti...

2004 m. vasarą profesorius A. Dundesas su žmona Carolyn lankėsi ir Lietuvoje, Vilniuje. Užsukęs į tuo metu remontuojamą Lietuvių literatūros ir tautosakos institutą, jis nuoširdžiai bendravo su mūsų tautosakininkais, domėjosi čia dirbamais darbais, pažėrė gausybę drąsių vertinimų ir idėjų. Regis, nė nepastebėdamas, kad kalbėti ir dalytis mintimis tenka susėdus vos ne ant dėžių, jis nuoširdžiai ragino mus savo tyrinėjimuose daugiausia dėmesio kreipti į prasmės paieškas, neiekvoti visų jėgų ir resursų sudarinėjant „džiovintų drugelių kolekcijas“, kaip jis pusiau juokais vadino visokius katalogus bei sąvadus, o tolydžio klausti savęs, ką vienas ar kitas dalykas reiškia, kokia jo atsiradimo ir egzistavimo prasmė, kas slypi po tam tikrų

reiškinių išore. Paklaustas, ar neskriaudžia savęs atostogų kelionės metu laiką eikvodamas dalykiniam bendravimui ir mokslo problemų svarstymui, profesorius atsakė tai laikas savo misija. Jis išties buvo savotiškas mokslo misionierius, gebėjęs mokslo ir pažinimo aistra uždegti daugybę širdžių. Toks profesorius Alanas Dundesas išliks kiekvieno, kam teko laimė jį sutikti, atmintyje.

Lina Būgienė